

Samenvatting Onderzoek Pilot ISO 14001 Milieuprestatiemeting

28 november 2018

door Mart van Assem

1 Achtergrond

De ISO 14001 Milieuprestatiemeting is een door SCCM ontwikkeld instrument om ISO 14001-gecertificeerde organisaties een hulpmiddel te bieden om een meer systematisch beeld te krijgen van de milieuprestaties. Het instrument bestaat uit 26 vragen verdeeld over vier thema's:

- Producten en diensten die worden geleverd.
- Milieubelasting in de keten en invloed die daar op wordt uitgeoefend.
- Stand der techniek van faciliteiten (installaties en gebouwen).
- Procesbeheersing en veiligheid.

De uitkomst is een 'spindiagram' voor de prestaties op de vier thema's. De scores opgeteld geven aan of een organisatie 'koploper', 'voorloper', 'volger' of 'achterblijver' is.

Mart van Assem, student aan de Radboud Universiteit, heeft het pilot-onderzoek uitgevoerd als onderdeel van zijn thesis voor de masterstudie Environment and Society Studies met de specialisatie Corporate Sustainability.

2 Samenvatting Onderzoek Pilot ISO 14001 Milieuprestatiemeting

De milieuprestatiemeting (MPM) is getest aan de hand van een pilot bestaande uit drie stappen: een vragenlijst vooraf; het toepassen van het instrument en tot slot een vragenlijst achteraf ter evaluatie van het instrument. Het doel van de pilot was om de MPM te testen bij een grote groep verschillende organisaties om inzichten te krijgen in de toegevoegde waarde van het instrument, de gebruiksvriendelijkheid, de behoefte naar een dergelijk instrument, en om het instrument te valideren. Daarnaast, en buiten de pilot om, is een literatuurstudie gedaan om de belangrijkste kenmerken/eigenschappen van een milieuprestatie-instrument te identificeren. Deze doelen hebben geleid tot de volgende vragen:

- Hoe functioneert de MPM in de praktijk?
- Wat zijn de toegevoegde waarden van het instrument voor de organisaties?
- In welke mate verhoogt de MPM de waarde van het ISO 14001-certificaat?
- Wat zijn de onderscheidende eigenschappen van de MPM in vergelijking met andere milieuprestatie-instrumenten?

Deze vragen zijn ter ondersteuning van de hoofdvraag geformuleerd: "Wat zijn de belangrijkste eigenschappen van een goed functionerend milieuprestatiemeting-instrument en in welke mate voldoet de MPM aan deze criteria?"

De vragenlijst vooraf is ingevuld door 85 organisaties uit verschillende sectoren. Van de 85 deelnemers geven er 73 aan dat hun organisatie behoefte heeft aan een instrument dat meer inzicht biedt in hun milieuprestaties. Deelname aan de pilot was dan ook met name relevant voor het verkrijgen van beter inzicht. Andere argumenten om deel te nemen zijn: zoeken naar een andere vorm van communiceren, het

vergelijken van instrumenten, zoeken naar concrete voorbeelden om milieuprestaties te verbeteren via het instrument. **Organisaties zijn dus duidelijk opzoek naar handvatten om hun milieuprestaties te kunnen verbeteren.**

Tabel 1: Reden tot deelname aan pilot. In aantallen (en procenten).

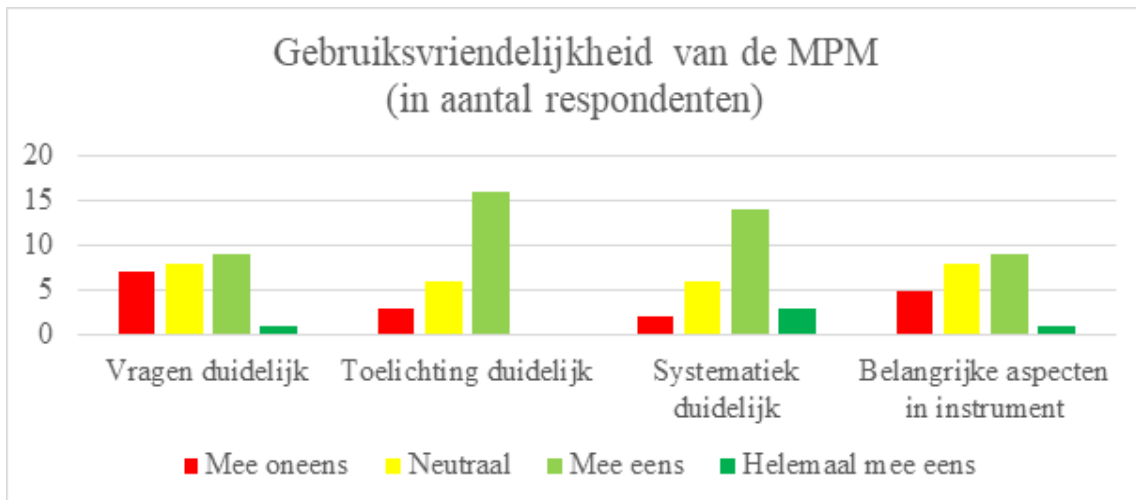
	HELEMAAL MEE ONEENS	MEE ONEENS	NEUTRAAL	MEE EENS	HELEMAAL MEE EENS	TOTAAL
Wij doen mee aan dit onderzoek, omdat we op de hoogte willen blijven van de nieuwste ontwikkelingen.	2 (2 %)	0	7 (8 %)	40 (47 %)	36 (42 %)	85 (99 %)
Er is behoefte aan een instrument dat beter inzicht geeft in de milieuprestaties van onze organisatie.	2 (2 %)	1 (1 %)	9 (11 %)	48 (56 %)	25 (29 %)	85 (99 %)

De vragenlijst achteraf is ingevuld door 25 deelnemers. Het is onduidelijk op welk moment de 60 deelnemers, die wel de eerste vragenlijst hebben ingevuld zijn gestopt met de pilot, een extra tussentijdse vragenlijst naar de voortgang hielp niet in het verkrijgen van relevante informatie over het niet afronden van de pilot. Het pilot-onderzoek is in mei/juni gestart, mogelijk dat de vakantieperiode een rol heeft gespeeld in de deelname aan het vervolg.

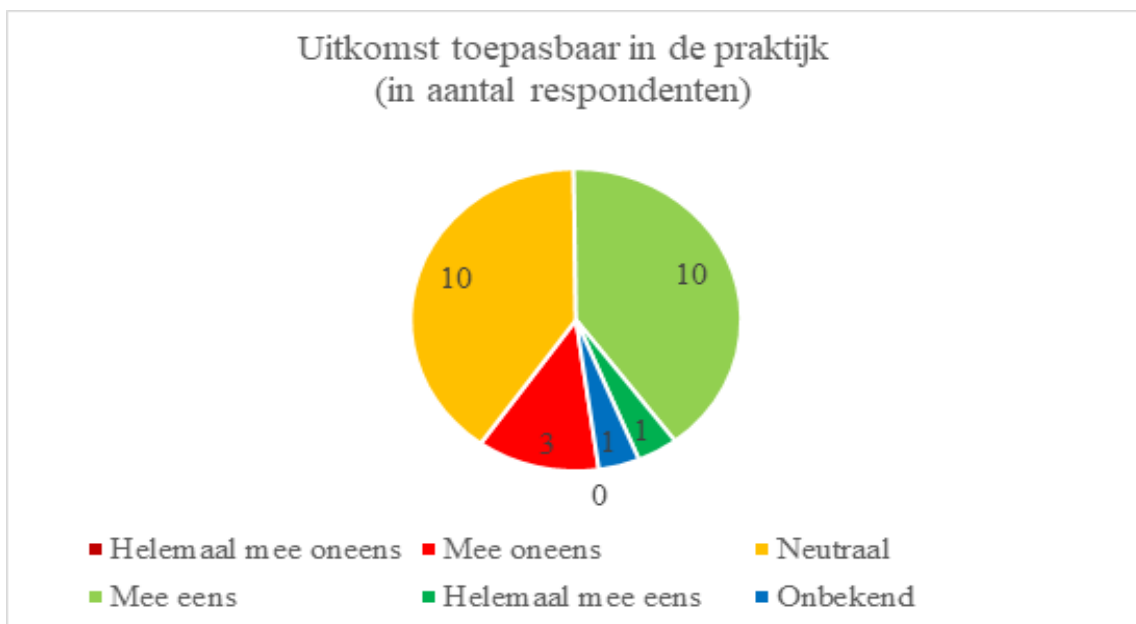
De 25 organisaties die de drie stappen hebben doorlopen zijn verdeeld in twee groepen, de eerste groep bestaat uit organisaties waarbij het instrument door een individu is ingevuld (15) en de tweede groep zijn de organisaties die de MPM met twee of meer mensen hebben ingevuld (10).

Uit de vragenlijst achteraf en de aanvullende interviews blijkt dat de vragen niet voor alle deelnemers duidelijk zijn. Het belangrijkste kritische punt dat naar voren kwam is dat de MPM in deze vorm zich met name focust op de productiesector, waardoor organisaties buiten de productiesector de vragen niet toepasbaar achten op hun bedrijfsvoering. Een aanpassing in de vraagstelling in het instrument wordt aangehaald als een oplossing. Dit argument wordt ook aangehaald voor de toelichting die bij het instrument is toegevoegd, de voorbeelden die daarin genoemd zijn, focussen zich te veel op de productiesector. Dienstverlenende organisaties hebben moeite de vertaalslag te maken. De onderstaande tabel geeft inzicht in de sector waarin de organisatie van de respondenten actief is.

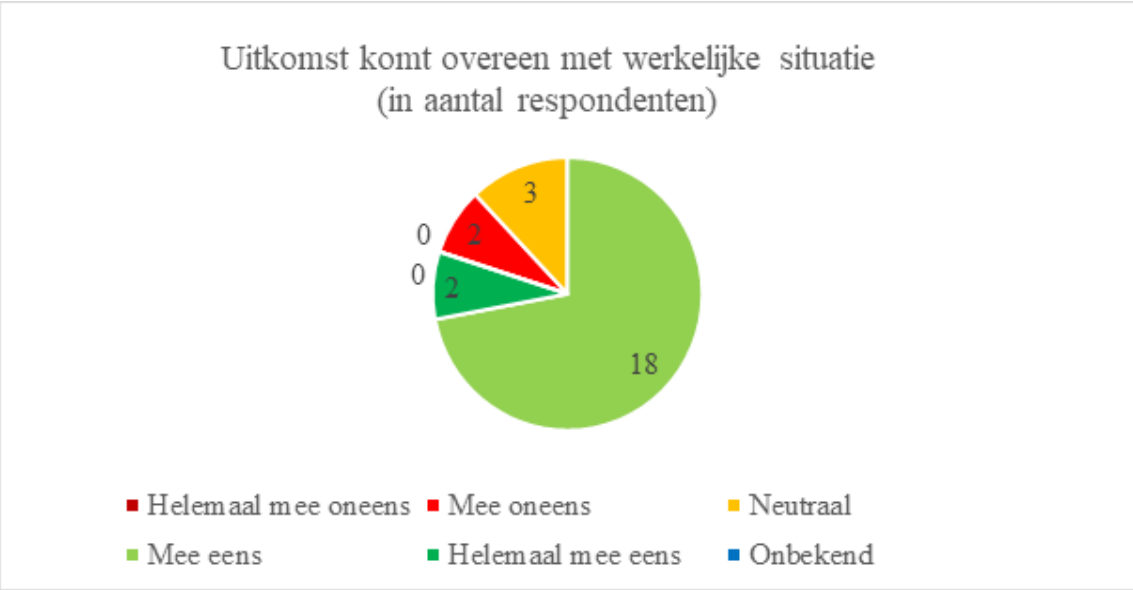
	DEELNEMERS VRAGENLIJST VOORAF		DEELNEMERS VRAGENLIJST ACHTERAF	
	AANTAL	PERCENTAGE	AANTAL	PERCENTAGE
industrie	27	33 %	5	20 %
Bouw	18	21 %	6	24 %
Handel en dienstverl.	35	41 %	12	48 %
Overheid en onderwijs	5	6 %	2	8 %
Totaal	85	100 %	25	100 %

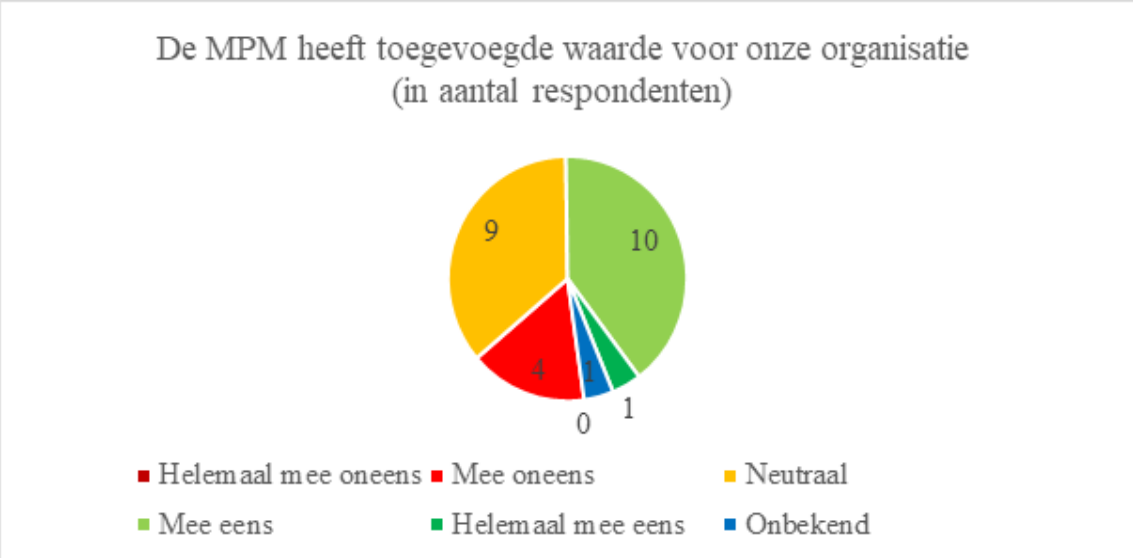
Het is verder relevant dat de uitkomsten uit het instrument kunnen worden toegepast in de praktijk. Er komt niet naar voren dat de inzichten verkregen door het instrument direct omgezet kunnen worden naar nieuw beleid. Maar het starten van een discussie binnen de organisatie aan de hand van de inzichten/bevestiging van de huidige stand van de zaken door het instrument wordt als belangrijke toegevoegde waarde beoordeeld.

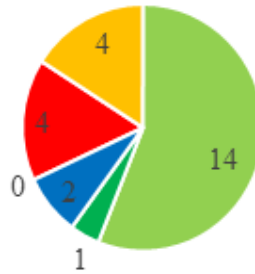
Het instrument is gevalideerd aan de hand van de eigen inschatting van de milieuprestaties in de vragenlijst vooraf, de uitkomst van het instrument achteraf en via aanvullende vragen in de vragenlijst achteraf. 20 van de 25 deelnemers gaven aan dat zij zich herkenden in de uitkomst van het instrument. Opmerkelijk is dat deelnemers zich ook herkende in de uitkomst van het instrument ondanks dat zij de milieuprestaties anders hadden ingeschat vooraf (vaak werd deze vooraf hoger ingeschat).

Aan de hand van de pilot komt duidelijk naar voren dat organisaties, met name de organisaties buiten de productiesector, moeite hebben met het toepassen van de MPM op hun bedrijfsvoering. En dat er door de verschillen in bedrijfsvoering onduidelijkheid ontstaat over de betekenis/invulling van de vragen. Dit beïnvloedt de mate waarin de MPM toepasbaar wordt geacht in de praktijk en is een beperkende factor in de toegevoegde waarde voor de organisatie. **Desondanks is het instrument belangrijk om inzichten te verkrijgen, inzichten die bijdragen aan het starten van een discussie, het harmoniseren van inzichten door de organisatie heen en het verbeteren van het continue ontwikkelingsproces.**

Wij willen in de toekomst vaker gebruikmaken van de MPM
(in aantal respondenten)

■ Helemaal mee oneens ■ Mee oneens ■ Neutraal
■ Mee eens ■ Helemaal mee eens ■ Onbekend

Proces belangrijker dan de uitkomst (in aantal respondenten)

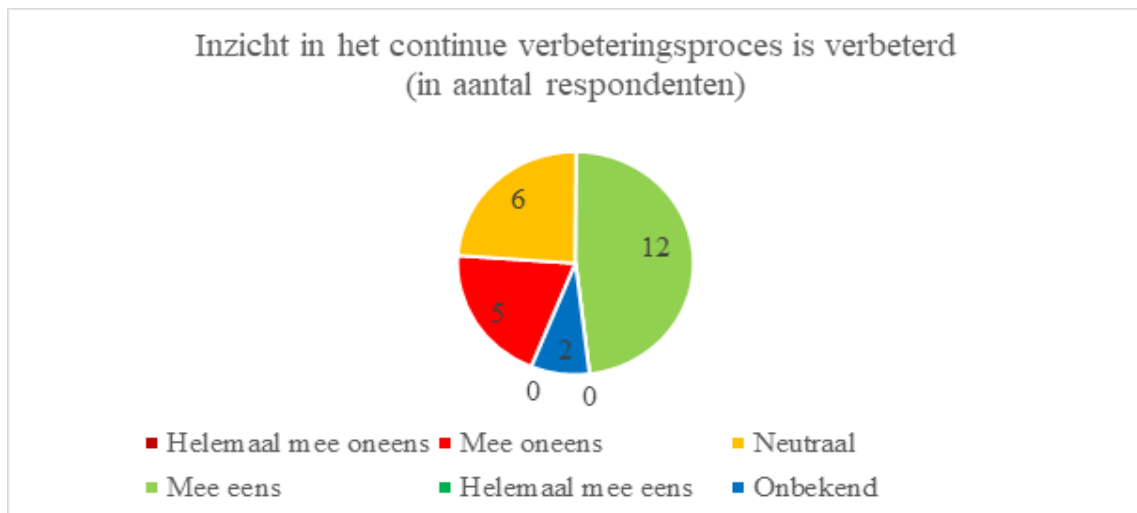

■ Helemaal mee oneens ■ Mee oneens ■ Neutraal
■ Mee eens ■ Helemaal mee eens ■ Onbekend

Het doel van het literatuuronderzoek was om de belangrijkste eigenschappen van een milieuprestatie-instrument in kaart te brengen. Daaruit komen de volgende eigenschappen naar voren:

- Heldere afbakening van relevante concepten;
- Duidelijke formulering van milieuprestatie indicatoren, universeel toepasbaar maar met de mogelijkheid om te voorzien in individuele behoefte;
- Het kwantificeren van – in dit onderzoek – managementsystemen in meetbare waardes;
- Het kunnen identificeren, toewijzen en analyseren van materiaalstromen en de bijbehorende milieuprestatie impact;
- Continue evaluatie.

De MPM heeft het belangrijke voordeel dat zij focust op organisaties met het ISO 14001-certificaat. Hierdoor zijn er overeenkomsten tussen de begrippen in de standaard en in het instrument, dit draagt bij aan de afbakening van de concepten, het identificeren van de indicatoren. **In de huidige opzet is de MPM universeel toepasbaar, maar sluit het nog niet goed aan op de individuele behoefte van, met name, organisaties buiten de productiesector.** Dit probleem komt ook terug in het kwantificeren van de managementsystemen in meetbare waarden. Waar productiebedrijven duidelijk antwoord kunnen geven op vragen over hun materiaalstromen is dat lastig voor bedrijven in de dienstverlening. De continue verbetering is wel goed vertaald in het instrument. Organisaties geven aan dat zij het instrument kunnen gebruiken als startpunt, benchmark of ter harmonisering. Dit sluit goed aan bij het doel van het instrument om als handvat te dienen voor de verbetering van milieuprestaties op basis van het ISO 14001-certificaat.

Hieruit valt te concluderen dat de MPM voorziet in de behoefte van organisaties om meer inzicht te krijgen in hun milieuprestaties en dat met behulp van het instrument organisaties nieuwe inzichten verkrijgen in hun bedrijfsvoering of dat zij zich gesteund voelen in de ingeslagen weg. Daarnaast is het relevant om het instrument te blijven testen zodat de uitkomsten van het instrument meer valide worden. Op basis van dit onderzoek is de eerste stap daarin gezet, maar de validiteit van de resultaten zal stijgen als de groep groter wordt.

De belangrijkste stap die gezet dient te worden is de vertaling van de huidige vraagstelling in het instrument, gericht op de productiesector, naar een vraagstelling die toepasselijk is in verschillende sectoren. Wanneer de vraagstelling beter toepasbaar is op de sector zullen de uitkomsten meer valide zijn, de toepasbaarheid van het instrument in de praktijk en de waarde voor het continue verbeteringsproces groeien.

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen. Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichthouders, certificatie-instellingen en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Mijn.sccm is hét kennisplatform voor ISO 14001, ISO 45001 en OHSAS 18001. Op mijn.sccm vindt u onder andere samenvattingen van de meest relevante milieu- en G&VW-wet- en -regelgeving en halfjaarlijkse overzichten van gewijzigde wet- en regelgeving. Kijk op mijn.sccm.nl en meld u aan!

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagementsystemen
Postbus 13507
2501 EM Den Haag
T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag, 28 november 2018

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van deze brochure is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.